

3. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика : монографія / [Н. А. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л. М. Дяченко, Н. О. Постригач, Л. П. Пуховська, О. В. Сулима]. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.

4. *Кремень В.Г.* Вступне слово президента АПН України / В.Г. Кремень // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : матеріали методологічного семінару. – К. : Педагогічна думка, 2009. – С. 3–4.

5. *Кристончук Т. Є.* Компетентнісний підхід: Європейський вимір [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/6/5>

6. *Харченко Т. Г.* Розвиток післядипломної педагогічної освіти у Франції в другій половині ХХ століття / Т. Г. Харченко // Наукові записки. Серія: педагогіка. – 2015. - № 1. – С. 155 – 162.

Інна Шморгун

ІННОВАЦІЙНИЙ ХАРАКТЕР ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА

Сучасні соціально-економічні зміни в суспільстві, входження України в цивілізоване світове співтовариство обумовлюють зростання вимог до якості підготовки робітничого потенціалу країни, від якого залежить могутність держави та добробут нації. Саме тому головна увага має бути зосереджена на підготовці інженерно-педагогічних кадрів високої кваліфікації, здатних забезпечити умови для розкриття здібностей, використання особистісного досвіду, задоволення освітніх потреб учнів професійно-технічних закладів освіти.

Важливими шляхами реалізації сучасних ідей гуманістичної парадигми освіти є впровадження особистісно-орієнтованого змісту та технологій навчання, створення умов для самонавчання і саморозвитку учнів професійно-технічних закладів освіти різного рівня. У її реалізації основна роль відводиться інженеру-педагогу, який здійснює соціально-професійну та виробничо-технологічну діяльність у професійно-технічних закладах освіти різного рівня.

Відповідно вимог до сучасного працівника, пріоритетним напрямом державної політики в професійно-технічній освіті є діяльнісно-особистісна орієнтація, тобто така її модель, при якій особистість учня знаходиться у центрі уваги педагога професійної школи. Саме тому, особливої важливості на сучасному етапі розвитку освіти майбутніх інженерів-педагогів, набуває проблема їх підготовки до особистісно-орієнтованого навчання в професійно-технічних закладах освіти.

У концепції розвитку професійно-технічної освіти в Україні особлива увага приділяється формуванню якісно нового типу педагога професійної школи – педагога професійного навчання, який органічно поєднує функції викладача та майстра виробничого навчання. [2, с. 41]

Концепція навчання інженерів-педагогів характеризується глибокою інтеграцією інженерної, виробничої й психолого-педагогічної підготовки.

Майбутній інженер-педагог повинен бути готовий до виконання професійно-педагогічних видів діяльності: професійне навчання, методична робота, виробничо-технологічна, організаційно-управлінська, науково-дослідна, культурно-просвітницька діяльність. Усе це передбачає інтеграцію в особі викладача професійно-технічної освіти загальної і професійно-педагогічної культури, розвиток і загальнокультурної, управлінської, спеціальної, і психолого-педагогічної компетентності, професійної мобільності

При комплексному вирішенні теоретичних і практичних проблем розвитку загальної освіти одну з провідних позицій займає професійна педагогіка як соціально-професійно-педагогічна комплексна наука, яка має свої закони, закономірності, принципи і специфічні особливості.

При переході суспільства до постіндустріальної епохи на перетині технічної та гуманітарної сфер педагогіки сформувався і активно розвивається в різних країнах світу актуальний для цього періоду напрям професійної педагогіки – інженерна педагогіка.

Одна з причин розвитку інноваційного навчання і становлення педагогічної інноватики – це криза освіти, яка визнається в усьому світі безперечним фактом.

Під педагогічними інноваціями мають на увазі нововведення в педагогічній системі, що поліпшують перебіг і результати навчально-виховного процесу. Однак нововведення можуть і погіршити систему [1, с. 36].

Інженерна педагогіка вирішує проблеми гуманізації інженерно-технічної освіти та професійно-педагогічної підготовки викладачів технічних дисциплін, розробляє науково обґрунтований базис і педагогічні технології, що актуалізують закладені в ній потужні можливості для розвитку духовності та творчого потенціалу всіх суб'єктів інженерно-технічної діяльності.

Отже, перш ніж приступити до створення інноваційних навчальних програм, треба почати цілеспрямовану систематичну роботу щодо освоєння в педагогічних колективах нових технологій навчання і виховання, щодо використання досвіду педагогів-експериментаторів.

У педагогічній науці інноваційна діяльність розуміється як цілеспрямована педагогічна діяльність, заснована на осмисленні власного педагогічного досвіду за допомогою порівняння та вивчення, зміни і розвитку навчально-виховного процесу з метою досягнення більш високих результатів, одержання нового знання, впровадження якісно іншої педагогічної практики.

Французький учений Е. Б. Рансуік розрізняє три можливих види педагогічних нововведень:

1) освітні ідеї і дії, повністю нові й раніше невідомі (таких повністю нових і оригінальних ідей дуже мало);

2) адаптовані, розширені або переоформлені ідеї та дії, які набувають особливої актуальності в певному середовищі і в певний період часу;

3) раніше існуючі дії, оскільки нові умови гарантують її успіх і успіх певних позитивних ідей [5, с. 10].

В умовах ринкової економіки для інженера, поряд з творчим технічним мисленням, стають необхідними: стратегічне, екологічне та економічне мислення; високий рівень комунікаційної компетентності, розуміння

загальних закономірностей циклічності виробничо-економічного розвитку; вміння правильно оцінити фазу циклу, на якій знаходиться процес інновації в конкретному виробництві чи на підприємстві; уміння прогнозувати ситуацію на ринку попиту, що розвивається.

У новій ситуації обов'язковою умовою успішної професійної діяльності інженерів стало вміння мислити багатокритеріально, діяти поліфункціонально і перебудовувати особистісну систему професійної діяльності з урахуванням мінливих соціально значущих цілей і обмежень. На зміну широкому спектру приватних методів, алгоритмів і процедур, диференційованих за галузями промисловості, мало пов'язаних між собою, приходять технології інженерної діяльності, в основі яких лежать загальна методологія, універсальні принципи і закономірності, загальнонаукові поняття і методи діяльності [4]. Інженери, успішно працюють в галузі наукоємних технологій, ефективно використовують закономірності загальної методології та універсальні принципи творчої діяльності.

Підприємців цікавить компетентність фахівця, яка розглядається ними як свого роду сукупність навичок, властивих даному індивіду, в якому поєднуються як модель соціальної поведінки, здатність працювати в групі, ініціативність і любов до ризику.

Незважаючи на змістовне різноманіття здійснюваних інноваційних перетворень, всі вони мають спільну мету – досягнення випереджаючого рівня якості підготовки інженерів до роботи в сфері високих технологій.

В історичному плані масштаб нового завжди відносний. Новизна носить конкретно-історичний характер, тобто вона може виникати раніше «свого часу», а згодом стати нормою або застаріти.

В якості джерел ідей поновлення закладів професійної освіти можуть виступати:

- потреби країни, регіону, міста, району як соціальне замовлення;
- втілення соціального замовлення в законах, директивних і нормативних документах федерального, регіонального або муніципального значення;
- досягнення комплексу наук про людину;
- передовий педагогічний досвід;
- інтуїція і творчість керівників і педагогів як шлях проб і помилок;
- дослідно-експериментальна робота;
- зарубіжний досвід[6].

Провідною формою інноваційної діяльності виступає дослідно-експериментальна робота. Не можна забувати, що суттєвою особливістю інноваційної педагогічної діяльності є також те, що вона ґрунтується на особистісному підході і має на меті розробку індивідуальної програми розвитку особистості. Цілеутворення здійснюється тільки з опорою на діагностику особистісного розвитку людини.

Розгляд інноваційної педагогічної діяльності з вище означених позицій вимагає звернення до питання про готовність інженера-педагога до даного виду діяльності.

При цьому необхідно враховувати, що процес включення педагога в інноваційну діяльність обумовлений низкою суперечностей:

- між репродуктивним характером підготовки педагога і необхідністю продуктивної педагогічної діяльності;
- між індивідуальним характером попередньої навчальної діяльності і нерозвиненістю групових форм організації навчання;
- між труднощами освоєння інноваційної діяльності та необхідністю професійно-педагогічної взаємодії з метою вирішення завдань, що стоять як перед навчальним закладом, так і перед окремими педагогами;
- між прагненням забезпечити демократичний стиль відносин педагога і учня та недостатнім розумінням позиції дитини.

Готовність до реалізації інноваційної діяльності може бути сформована тільки в контексті цілісності її основних структурних компонентів – мотиваційного, креативного, технологічного та рефлексивного. Дана проблема вимагає вирішення двоєдиного завдання – формування у педагога готовності до сприйняття нового, а також розвиток умінь діяти по-новому.

Інноваційна діяльність багато в чому обумовлена неповторністю особистості вчителя і учня, особливостями класу, школи і т. д.

Завдання педагога в даних умовах полягає у використанні сучасних психолого-педагогічних знань для розробки власної траєкторії освітньої діяльності. Вирішенню цього завдання сприятиме зміна підходів педагога до розробки змісту освіти [5].

Згідно з В. А. Сластьоніним, критеріями готовності педагога до інноваційної діяльності виступають:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчості;
- впевненість у тому, що прийняте до впровадження нововведення принесе позитивний результат;
- узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- технологічна готовність;
- позитивна оцінка свого попереднього досвіду у світлі інноваційної діяльності;
- здатність до професійної рефлексії.

Отже, основою модернізації професійної освіти є інноваційна діяльність. Виходячи з положення, що сучасна професійно-технічна школа – це заклад, що розвивається, в якій педагогічний процес весь час удосконалюється, розумно змінюючись, існують основні вимоги до здійснення педагогічно доцільних змін, а саме:

1. Будь-які великі перетворення освіти необхідно заздалегідь готувати, створюючи в колективі певний психологічний настрій, що сприяє формуванню почуття необхідності і невідкладності змін.

2. Перетворення повинні бути засновані на детальному плані і розрахунку, який обов'язково приведе до успіху. Якщо впевненості в успіху немає, реформи краще не проводити.

3. Треба завжди пам'ятати, що процес змін в навчально-виховному закладі – це процес змін вчителя, в його поглядах, методах, підходах до вирішення організаційних проблем і т.д. Зміни починаються з особистості, а вже потім набувають загальний характер.

Отже, важлива особливість інновацій в системі професійно-технічної освіти полягає в тому, що суб'єктами інноваційного процесу є учень і педагог. Якщо це не враховувати, то з педагогічної інновації випадає все власне освітнє, пов'язане з учнем і самим педагогом, уся гуманістична, особистісно орієнтована складова інноваційної діяльності, що відноситься, зокрема, до формування інноваційного мислення та інноваційної культури як учня, так і вчителя. Другою важливою особливістю педагогічної інновації є необхідність системного охоплення якомога більшого числа педагогічних проблем, що відносяться до сфери професійної освіти. Розрізнені локальні інновації втрачають сенс і не мають серйозних перспектив, якщо відсутні їхні координація, взаємозумовленість і підтримка педагогічним колективом.

Умовою, що визначає ефективність педагогічної інновації, є дослідницька діяльність педагогів, які, вирішуючи проблеми приватної методики, задаються більш загальними питаннями та починають по-новому переосмислювати існуючі дидактичні принципи. Однак діяльність педагога-новатора в умовах традиційного навчання може виявитися недоцільною, а сам педагог сприйматися в колективі як якась чужерідна особистість. Тому інноваційний освітній процес, що розгортається в педагогічному колективі, вимагає активної участі в дослідженнях кожного педагога, що сприятиме формуванню інноваційної культури всього колективу.

Список використаної літератури

1. Полонский В.М. Инновации в образовании (методологический анализ) / В. М. Полонский // Инновации в образовании. – 2007. – № 3. – С. 26–28.
2. Сазонова З. С. Интегративные основы профессионально-педагогической подготовки преподавателей высшей школы / З. С. Сазова. – М. : Просвещение, 2005. – 234 с.
3. Слостенин В. А., Подымова Л. С. Педагогика: инновационная деятельность / В. А. Слостенин, Л. С. Подымова // Педагогика. – 1997. – № 4. – С. 66–72.
4. Управление развитием школы / Под ред. М. М. Поташника и В.С. Лазарева. – М. : Наука, 1995. – 235 с.
5. Федоров И.Б. Высшее профессиональное образование: мировые тенденции (Социальный и философский аспекты) / И. Б. Федоров, С. П. Еркович, Е. В. Коршунов. – М. : Наука, 1998. – 345 с.
6. Хуторской А. В. Типологии педагогических нововведений [Текст] / А. В. Хуторской // Школьные технологии. – 2005. – № 5. – С. 10–24.